

3. KÖRNYEZETÜNK SZENNYEZÉSE, KÖRNYEZETI EXPOZÍCIÓK

<https://youtu.be/BM7RWmjlea0>

„A környezet az embert, egyedet, csoportot körülvevő tényezők összessége” (Kiss Á. (szerk.) 2012).

„A természeti és az épített környezet (kültérben és beltérben egyaránt) jelentős hatással bír az emberi egészségre. A hatások lehetnek fizikai, kémiai és biológiai eredetűek és egyaránt lehetnek kedvezőek, illetve kedvezőtlenek. Az egészséges környezet fontosságát a nemzetközi és hazai jogi egyezmények is elismerik. Magyarországon az Alaptörvény rögzíti minden ember jogát az egészséges környezethez. Az Egyesült Nemzetek Szövetsége (ENSZ) által a 2015-2030 közötti időszakra meghatározott 17 Fenntartható Fejlődési célja közül 3 célzottan, illetve áttételesen szinte valamennyi összefüggésben áll az egészséges környezettel. Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) 1989-ben indított Környezet és Egészség folyamatának, és az ennek keretében rendszeresen megrendezett Környezet és Egészség össz-európai környezetvédelmi és egészségügyi miniszteri konferenciáknak is fő fókuszja a környezet emberi egészséget befolyásoló hatása és a kedvezőtlen hatások kiküszöbölése, mérséklése” (Pándics, 2018).

Környezetünk szennyeződése mindenképpen káros hatással van az élőlényekre, köztük az emberekre akár egyéni szinteken, akár társadalmi szinten vizsgáljuk.

Megkülönböztetjük a természeti környezet (természeti elemekből áll): ember által nem érintett (pl. őserdő, érintetlen vízpart), a gondozott környezet (2. kép, pl. gyepek, vízpart), a megművelt környezet (pl. kertek, 3. kép) és a mesterséges (4. kép, pl. építmények) környezet fogalmát (a mentális környezettel jelen írásban nem foglalkozunk).

2. kép. Gondozott környezet (fotó: Tóth Erika)

3. kép. Megművelt környezet (fotó: Tóth Erika)

4. kép. Mesterséges környezet (fotó: Tóth Erika)

A környezetszennyezés mindenképpen a környezet nem megfelelő/kedvezőtlen irányú megváltozásával jár, amely során a levegő, a víz vagy a talaj (esetleg mindhárom együtt) minősége romlik, gyakran emberi felhasználásra alkalmatlanná válik.

A Földön a legtöbb környezetszennyezés az emberektől és találmányaiktól származik. Például az autó vagy az ember által készített műanyag (5. kép). Napjainkban az autók gázkibocsátása a légszennyezés egyik fő forrása, amely hozzájárul az éghajlatváltozáshoz, a műanyagok pedig elárasztják óceánjainkat, és jelentős egészségügyi kockázatot jelentenek a tengeri állatok számára, és ezek csak kiemelt példák.....

5. kép. Műanyag szennyeződés görögországi tengerparton (fotó: Tóth Erika)

A környezetszennyezés elválaszthatatlanul kapcsolódik az egészség/egészségügy problémaköréhez is. Korai leírásokból tudjuk, hogy a környezetszennyezés legelső okaként az emberi ürüléket említik (pl. vízzel terjedő fekális eredetű mikrobák leírása), bár az alacsony népsűrűségű területeken ez eleinte nem okozott problémát. Az ókori Római Birodalomban is ismerték a csatorna- és vízvezetékrendszert: az ókori Róma mérnökei a Cloaca Maxima-t építettek, ami a Tiberis folyóba ömlött, és ott rendkívüli szennyezést eredményezett. Megemlítendő, hogy az egyes társadalmi-gazdasági osztályok között a hulladékgazdálkodási gyakorlatok tekintetében is határozott különbségek mutatkoztak, a hulladék kezeléshez való hozzáférésért akkoriban is fizetni kellett (Hopkins és Kenneth (2012)). A közegészségügyi problémák és a tiszta ivóvíz megoldása tizenkilencedik századig a legtöbb országban nem élvezett elsőbbséget.

Az első ismert szennyvízkezelő rendszer a mai Szíria területén (El Kowm) található, amely kiépítése i. e. 6500 körül kezdődhetett, és középpontjában a háztartási szennyvízelvezetés állt (Mays, L., ed., 2010).

A por-szennyeződést Hippokratész a bányászok „légszomj” állapotaként említi, és 1690-ben Lohneiss megjegyezte, hogy amikor „a por és a kövek a tüdőre hullanak, az emberek tüdőbetegek, nehezen lélegeznek.” Később ezt a bányászok betegségének tartották.

(<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0011502907001101>)

Kenneth Mellanby (angol ökológus és rovartanász) úgy határozta meg a környezetszennyezést, hogy az „a mérgező anyagok jelenléte, amelyeket az ember juttatott a környezetébe”.

A levegőszennyezés megfékezésére pl. Nagy-Britanniában már a tizenharmadik és a tizennegyedik században számos kísérletet tettek, elsősorban a szén égetését kívánták szabályozni, a szabályok megsértőit büntették (Bailey és mtsai., 2016).

